

Bijzondere stukken (4, slot)

In de loop van vele eeuwen zijn prachtige schaakstukken gemaakt. In een serie van vier afleveringen laten we een aantal bijzondere exemplaren zien. Vandaag deel 4 (slot).

Deze stukken zijn beschreven in het boek 'Chessmen Art and History' van het Limburgse echtpaar Mathieu en Ine Kloprogge-Lahaije (geboren en getogen in Kerkrade, nu woonachtig in Hilversum). Zij behandelen eeuwenoude schaakstukken uit de hele wereld met hun achtergronden, ontwerpers, makers, opdrachtgevers.

Foto 1: De witte partij van een spel uit Mexico. Het spel dateert uit het begin van de 20ste eeuw. De figu-

ren zijn van been en in barokstijl bewerkt. De hoogte van de koning bedraagt 12,2 cm. De pion heeft een hoogte van 5,3 cm. In de wanden van de hoofdfiguren zijn met een enorme precisie rasters gezaagd. In de buiken zijn in de uithollingen ronde parelmoerschijfjes en geslepen steentjes aangebracht.

Foto 2: glazen schaakfiguur. Otto- maans; 8e/9e eeuw. Hoogte 3 cm.

Foto 3: De eerste schaakautomaat "De Turk". Wolfgang von Kempe-

len presenteerde in 1770 aan het Weense hof in aanwezigheid van keizerin Maria Theresia en de Europese adel de eerste schaakauto- maat. Deze automaat werd wereld- nieuws en deed de toeschouwer versteld staan. Tientallen boeken zijn volgeschreven over zijn functio- neren. Kon een automaat denken? Ondenikbaar! Alleen de allerbeste schakers uit die tijd konden van "De Turk" winnen. Ook Napoleon speelde tegen "De Turk" en ver- loor. Veel later trad de automaat ook op in Amsterdam en Utrecht. Het geheim van "De Turk" bewa- ren we.

Foto 4: De koningen en koningin- nen uit het spel met als thema de "dertigjarige oorlog". In deze gods-

dienstoorlog van 1618-1648 ston- den de legers van Keizer Ferdinand II van het Heilige Roomse Rijk - de Katholieke Partij (links op de af- beelding) - en Gustav II Adolf van Zweden - de Protestantse partij - te- genover elkaar. Deze spellen wer- den gemaakt door de firma Zim- mermann in Hanau bij Frankfurt. De figuren van dit spel zijn zeer nauwkeurig gemodelleerd en in gietijzer gegoten. Onder de voeten

van de beide koningen is de naam Zimmermann aangebracht. De fir- ma heeft zeven verschillende spel- len op de markt gebracht. Aan het einde van de Tweede Wereldoorlog is de fabriek van Zimmermann ge- bombardeerd en zijn de mallen van deze zeer zeldzame schaakspel- len verloren gegaan.

Het boek 'Chessmen Art and History' telt 384 pagina's; luxe uitgevoerd; Eng- elstalig; cd bijgevoegd. Lezers van deze krant krijgen een korting van 7 euro op de normale prijs. Voor de le- zers bedraagt de prijs €62,90 excl. € 8,00 verzendkosten. Bestellen kan via www.gopher.nl o.v.v. lezersaanbie- ding Limburgs Dagblad / Dagblad De Limburger.

Zelfgemaakte schaakspellen

Het duurt nog even voordat het seizoen in volle hevigheid losbarst. Voordat we ons op de partijen storten, hebben we dus nog de gelegenheid om leuke dingen te laten zien.

Leuke dingen. Die zijn te zien bij Jan Mercx in Stein. Hij heeft knipsels, foto's, kaarten, spellen en boeken verzameld, maar wat vooral in het oog springt zijn de zelfgemaakte schaakspellen. Dat zijn er bepaald geen van dertien in een dozijn. Het zijn spellen die het resultaat zijn

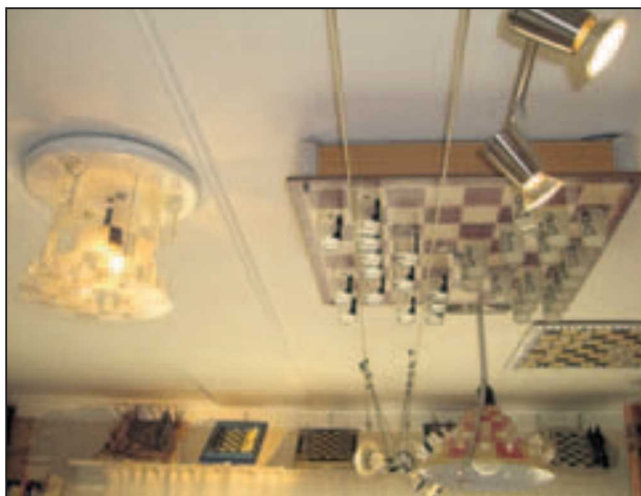
van zijn buitengewone creativiteit. Ze zijn uniek, want de 79-jarige heer Mercx heeft ze alleen voor zijn eigen collectie gemaakt. Er bestaan geen tweede exemplaren van. Zijn zelfgemaakte spellen hebben allemaal een thema, zoals bijvoorbeeld *bridgechess* (schaken en bridge gecombineerd in een spel),

dubbelspel (schaken en dammen) en *triootje* (spel voor drie personen). Het spel waar hij het langst op gewerkt heeft, is een spel van parfumsflesjes. Hij verzamelde in de loop van een paar jaar de nodige parfumsflesjes en monteerde op de flessenhalsjes schaakfiguren. De flesjes vulde hij met flinterdunne steentjes. De flesjes met blauwe steentjes zijn de 'zwarte stukken' van het schaakspel, terwijl de flesjes met witte steentjes de 'witte stukken' vormen. Een geurig schaakspel! Jan Mercx houdt van licht en het

overigens ook te maken met een hele simpele, praktische reden: plaatsgebrek (de kamer staat immers tjokvol). En wat doe je bij plaatsgebrek? Dan ga je de hoogte in. Je komt dan wel eens terecht op plekken die niet voor de hand liggen. Zodoende kwam Jan Mercx tot schaakspellen tegen het plafond en boven het raam. Hij heeft ook andere oplossingen voor plaatsgebrek: hij maakte een half spel, met daar achter een spiegel. In die spiegel is dat halve spel te zien. En zo heb je op de ruimte van een half spel toch een héél spel.

werken met licht. Sommige schaakstukken bewegen dank zij zonnecellen. 's Nachts zijn ze in rust; overdag gaan ze ritmisch op en neer. Aan het plafond hangen zelfgemaakte schaaklampen. Dat heeft

'Chess is cool' valt in de prijzen

TEXT: A. KOSTENIUK
ILLUSTRATIONS: RENÉ DURET

Met de leus 'chess is cool!' maakt de Russische grootmeester Alexandra Kosteniuk al enkele jaren reclame voor de schaaksport.

De topspeelster brengt het schaken op alle mogelijke manieren onder de aandacht. Dat doet zij bijvoorbeeld door als model te poseren. Ook probeert zij kinderen warm te maken voor het schaakspel. Kinderen vinden al snel iets saai. Aan schaken kleeft ook dat imago. Zij geeft het schaakspel het imago 'cool'. Zij publiceert regelma-

tig schaakstripverhalen voor kinderen met als titel 'chess is cool'. Deze stripverhalen worden getekend door de 38-jarige illustrator / cartoonist René Duret, geboren en getogen in Weert en momenteel woonachtig in Den Haag. Kosteniuk en Duret zijn met deze leuke schaakstrips in de prijzen gevallen.

Ze zijn door de organisatie van schaakjournalisten in de Verenigde Staten (CJA, Chess Journalists of America) onderscheiden met een award voor de beste 'Chess Art'.

- Komende zondag 21 september vliegen de stukken over de borden in Stein. In het Socio Centrum, Heerstraat 180a in Stein wordt geschaakt met een speeltempo van 5 minuten per persoon per partij, iets voor de hele snelle denkers dus. Dit toernooi is het 'Smurfit Kappa Recycling open Limburgs Kampioenschap snelschaken'. Er staan al enkele tientallen namen op de deelnemerslijst, onder wie de Internationaal Meesters Orlov, Dambacher, Fridman en Alienkin. Aanmelden vooraf kan via de toernooiwebsite www.olks.nl of zondag in de zaal tussen 9.30 en 10.00 uur.

- Drie Limburgse meisjes nemen van 14 t/m 26 september in Montenegro deel aan de Europese kampioenschappen in hun leeftijdscategorie: Diana Dalemans uit Hoensbroek, Judith Hendrix uit Haelen en Judith van Meegen uit Kessel.

Debuut op het hoogste niveau

Schaakclub Voerendaal staat voor het debuut op het hoogste niveau. Zaterdag is het zo ver. Dan speelt Voerendaal de eerste wedstrijd van het seizoen in de meesterklasse.

Voerendaal is de eerste Limburgse vereniging die in de hoogste klasse van de Nederlandse schaakcompetitie, de Meesterklasse, uitkomt. Tegenstander is zaterdag 'Schrijvers Rotterdam'. Bij de Rotterdamers speelt onder anderen grootmeester Dimitri Reinderman, die vaak opvalt door zijn kleurrijke kapsels. Een bekend gezicht in het Rotterdamse team is ook de veelvoudig kampioene van Nederland bij de vrouwen, Zhaoquin Peng.

Het team van Voerendaal is iets sterker dan vorig seizoen. De gemiddelde rating van het team is circa 2350. De teams in de Meesterklasse bestaan uit tien spelers. De schakers waar het team van Voerendaal uit kan putten zijn Orlov, Hausrath, Schebler, Polaczek, Sielecki, Treick, Wantola, Driessens, Temmink, Peerlings, Henzen, Caessens en Bus. De competitiewedstrijden worden overigens niet in Voerendaal gespeeld, maar in Klimmen (café-zaal Keulen, Schoolstraat 3,

6343 CD Klimmen). De aanvang is zaterdag om 12.00 uur. Tegelijkertijd met het eerste team neemt het tweede team van Voerendaal zaterdag plaats achter de borden. Voerendaal 2 ontvangt 't Pionneke 1 (Roermond).

- De Maastrichtse schaakclub MSV-VSM heeft een prijs uitgereikt voor de beste partij van het afgelopen seizoen. De prijs werd toegekend aan jeugdspeler Rob Ouwersloot voor zijn overwinning op Andre Klein.

Rob Ouwersloot - Andre Klein
ZIE DIAGRAM 1
9.Pce2

Gebruikelijker is 9.Pa4 Pxe4 10. 0-0 met hetzelfde idee: zwart heeft een pion gewonnen maar kampt met een

grote ontwikkelingsachterstand

9. ... Pxe4 10.f3 Pc5 11.c3 bxc3

12.Pxc3 Le7

Wit gaat nu stormen met de f-pion

13.f4 Lb7 14.0-0 0-0 15.Lc2

Zwart heeft stelselmatig verzuimd deze sterke loper af te ruilen. Nu de

zwarte koning naar de hoek is verhuisd, wordt de loper opnieuw gericht, om zes zetten later, indirect, te

vuren

15... g6 16.Dg4 Lf6 17.f5 e5 18.Pf3

Lg7 19.fxg6 fxg6

Beter is 19. ...hxg6, hoewel ook dan

20. Pg5 tot een geweldige aanvalstelling leidt

20. Pg5 De7

ZIE DIAGRAM 2

21.Pxh7

Boem! Zwart mag niet met de koning slaan, want dan volgt mat in 2 zetten, 21... Kxh7 22.Dxg6+ Kh8 (of

Kg8) 23.Dh7 mat

21. ... Txf1+ 22.Txf1 De6 23.Pf6+ Lxf6

Zwart wil het paard niet langer zijn vernietigende werk laten doen, maar de andere witte stukken staan klaar

het werk over te nemen

24. Dxg6+ Lg7 25.Dh7 mat (1-0)

(commentaar overgenomen van MSV-VSM)

21. ... Txf1+ 22.Txf1 De6 23.Pf6+ Lxf6

Zwart wil het paard niet langer zijn vernietigende werk laten doen, maar de andere witte stukken staan klaar

het werk over te nemen

24. Dxg6+ Lg7 25.Dh7 mat (1-0)

(commentaar overgenomen van MSV-VSM)

21. ... Txf1+ 22.Txf1 De6 23.Pf6+ Lxf6

Zwart wil het paard niet langer zijn vernietigende werk laten doen, maar de andere witte stukken staan klaar

het werk over te nemen

24. Dxg6+ Lg7 25.Dh7 mat (1-0)

(commentaar overgenomen van MSV-VSM)

21. ... Txf1+ 22.Txf1 De6 23.Pf6+ Lxf6

Zwart wil het paard niet langer zijn vernietigende werk laten doen, maar de andere witte stukken staan klaar

het werk over te nemen

24. Dxg6+ Lg7 25.Dh7 mat (1-0)

(commentaar overgenomen van MSV-VSM)

21. ... Txf1+ 22.Txf1 De6 23.Pf6+ Lxf6

Zwart wil het paard niet langer zijn vernietigende werk laten doen, maar de andere witte stukken staan klaar

het werk over te nemen

Diagram 1

Diagram 2

link naar deze eeuwenoude denksport omdat deze de uitstraling heeft van (vooruit-)denken, plannen maken en strategie. Vaak gebruiken ze het schaakspel in de reclame, bijvoorbeeld in advertenties. Het bedrijf Printing Partners BV in Doetinchem heeft rond haar gebouwen zelfs reusachtige stukken staan (zie foto).

